

Надія Іванівна ПИЛИПІВ

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри теоретичної та прикладної економіки,
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника»

Марія Ігорівна ПИЛИПІВ

аспірантка кафедри обліку та аудиту,
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника»
вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, 76000, Україна

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ АНАЛІЗУ ДІЛОВОЇ РЕПУТАЦІЇ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

Пилипів, Н. І. Актуальні питання аналізу ділової репутації комерційних банків [Текст] / Надія Іванівна Пилипів, Марія Ігорівна Пилипів // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: С. І. Шкарабан (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2013. – Том 14. – № 2. – С. 28-35. – ISSN 1993-0259.

Анотація

У статті досліджено сутність управління діловою репутацією та розроблено дворівневу класифікацію факторів: зовнішніх (на мікро- та макрорівнях) і внутрішніх (фінансових та нефінансових), які є взаємопов'язані, взаємообумовлені та взаємозалежні.

Найбільш повне формування аналітичного забезпечення управління діловою репутацією комерційного банку для забезпечення інтересів його ділових партнерів можливе за умови проведення економічного аналізу ділової репутації комерційного банку за окремими напрямками із використанням системи показників для кожного із них, а саме: фінансової стійкості; ділової активності; ліквідності; ефективності управління; рейтингової оцінки надійності банку.

Проведений економічний аналіз за виділеними напрямками дозволить посилити аналітичне забезпечення управління діловою репутацією комерційного банку для прийняття дієвих рішень потенційними партнерами.

Ключові слова: ділова репутація; ділове партнерство; ділова активність; рентабельність; ліквідність; фінансова стійкість.

Надежда Ивановна ПИЛЫПІВ

Мария Игоревна ПИЛЫПІВ

**АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ АНАЛИЗА ДЕЛОВОЙ РЕПУТАЦИИ
КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ**

Аннотация

В статье исследована сущность управления деловой репутацией и разработана двухуровневая классификация факторов: внешних (на микро- и макроуровнях) и внутренних (финансовых и нефинансовых), которые взаимообусловлены и взаимосвязаны. Наиболее полное формирование аналитического обеспечения управления деловой репутацией коммерческого банка для обеспечения интересов его деловых партнеров возможно при условии проведения экономического анализа деловой репутации коммерческого банка по отдельным направлениям с использованием системы показателей для каждого из них, а именно: финансовой устойчивости; деловой активности; ликвидности; эффективности управления коммерческим банком; рейтинговой оценки надежности. Проведенный экономический анализ коммерческого банка по выделенным направлениям позволит усилить аналитическое обеспечение управления деловой репутацией для принятия действенных решений потенциальными партнерами.

Ключевые слова: деловая репутация; деловое партнерство; деловая активность; рентабельность; ликвидность; финансовая устойчивость.

Nadia Ivanivna PYLYPIV

Doctor of Economics, Professor
Head of the Department of Pure and Applied Economics,
SHEE "Carpathian National University named after V. Stefanyk"

Maria Igorivna PYLYPIV

Postgraduate Student,
Department of Accounting and Auditing,
SHEE "Carpathian National University named after V. Stefanyk"
Shevchenko str. , 57, Ivano-Frankivsk, 76000, Ukraine

ACTUAL QUESTIONS OF OF ANALYSIS OF COMMERCIAL BANKS HONORABILITY

Abstract

The article investigates the nature of reputation management. It has been developed two-tier classification of factors: external (micro and macro) and internal (financial and non-financial) that are interconnected, interdependent and interrelated. The most complete formation of analytical maintenance of business reputation of a commercial bank for the interests of its business partners is possible on condition of providing of the economic analysis of business reputation of commercial banks in certain areas using a system of indicators for each of them, namely, financial stability, business activity, liquidity, efficiency management, rated reliability of bank. The economic analysis for selected areas will allow to strengthen analytical support for management of a commercial bank reputation for making effective decisions by potential partners.

Keywords: *business reputation; business partnership; business activities; profitability; liquidity; financial stability.*

JEL classification: G210

Сучасні умови посилення інтеграційних процесів у банківському секторі країни обумовлюють необхідність формування інформаційної бази даних, адекватної напрямом бізнесу банківських установ. За цих умов відчутні переваги мають ті банки, які використовують інформаційні можливості обліково-аналітичної системи для задоволення інтересів їх ділових партнерів. Це зумовлює потребу звернути належну увагу на питання формування аналітичного забезпечення управління діловою репутацією, яка є основою розвитку взаємовигідного співробітництва та рівноправного партнерства.

За умов конкуренції саме управління діловою репутацією є вирішальним чинником стабільного функціонування банківських установ для досягнення поставленої бізнес-мети. Водночас підвищення ефективності діяльності комерційних банків вимагає відповідно удосконалення управління діловою репутацією, що викликає потребу у пошуку напрямів їх аналітичного забезпечення.

Вагомий внесок у розвиток економічного аналізу зробили такі вчені: М. І. Баканов [1], В. В. Ковальов [2], І. Д. Лазаришина [3], Є. В. Мних [4], О. В. Олійник [5], В. В. Сопко [6], А. Д. Шеремет [7].

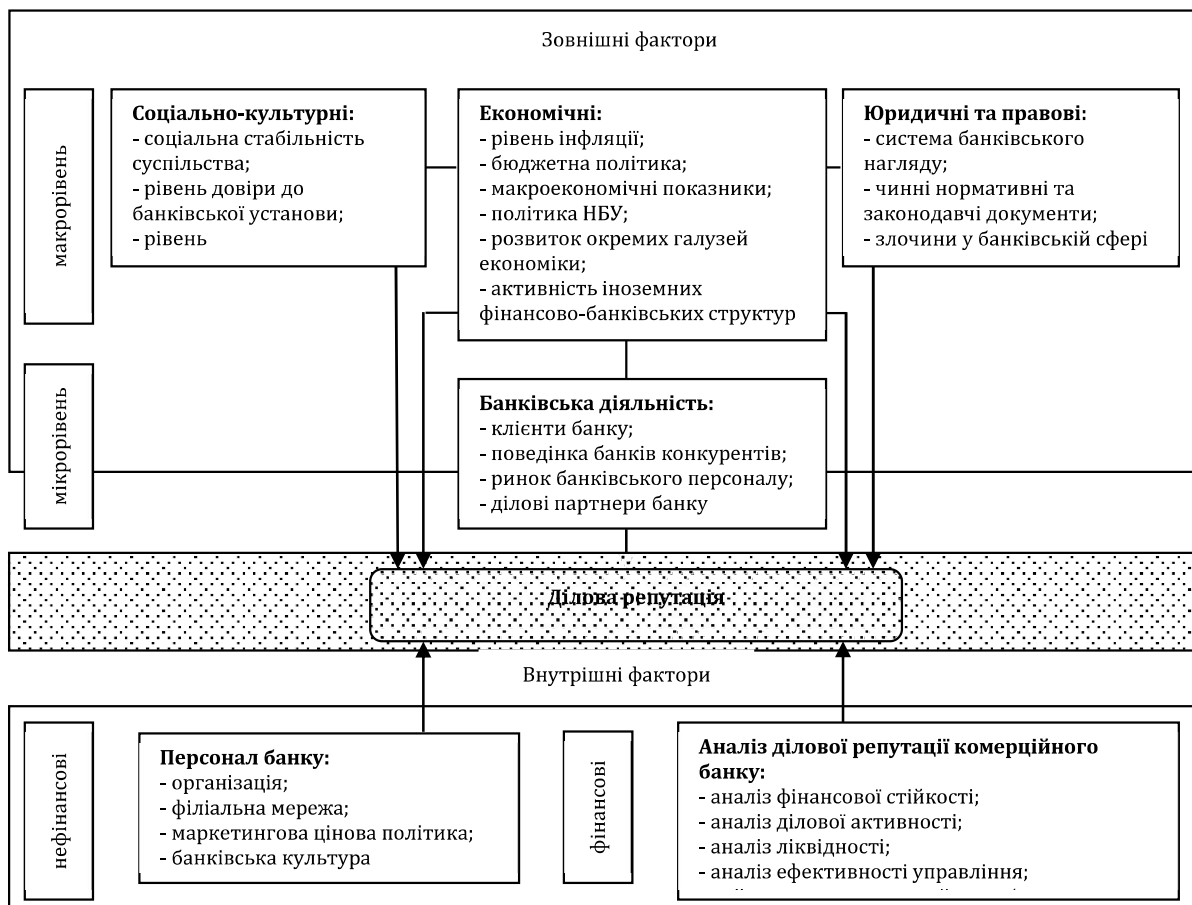
Однак, не применшуючи ролі наукових праць вчених, вважаємо, що цілісної методики економічного аналізу в банківських установах

поки що не сформовано. Досі залишаються невирішеними питання щодо аналітичного забезпечення управління їх діловою репутацією.

На сьогодні управління діловою репутацією є необхідною передумовою ефективного функціонування комерційного банку. Для більш глибокого дослідження сутності поняття нами розроблена дворівнева класифікація факторів: зовнішніх (на мікро- та макрорівнях) і внутрішніх (фінансових та нефінансових), яка наведена на рис. 1. Вказані фактори є взаємопов'язаними, взаємообумовленими та взаємозалежними. Слід зазначити, що кожен із факторів у конкретних умовах може сприяти підвищенню чи зменшенню ділової репутації комерційного банку.

На наш погляд, найбільш повне формування аналітичного забезпечення управління діловою репутацією комерційного банку для забезпечення інтересів його ділових партнерів можливе за умови проведення економічного аналізу ділової репутації комерційного банку за окремими напрямками із використанням системи показників для кожного із них, а саме: 1) фінансової стійкості; 2) ділової активності; 3) ліквідності; 4) ефективності управління; 5) рейтингової оцінки надійності.

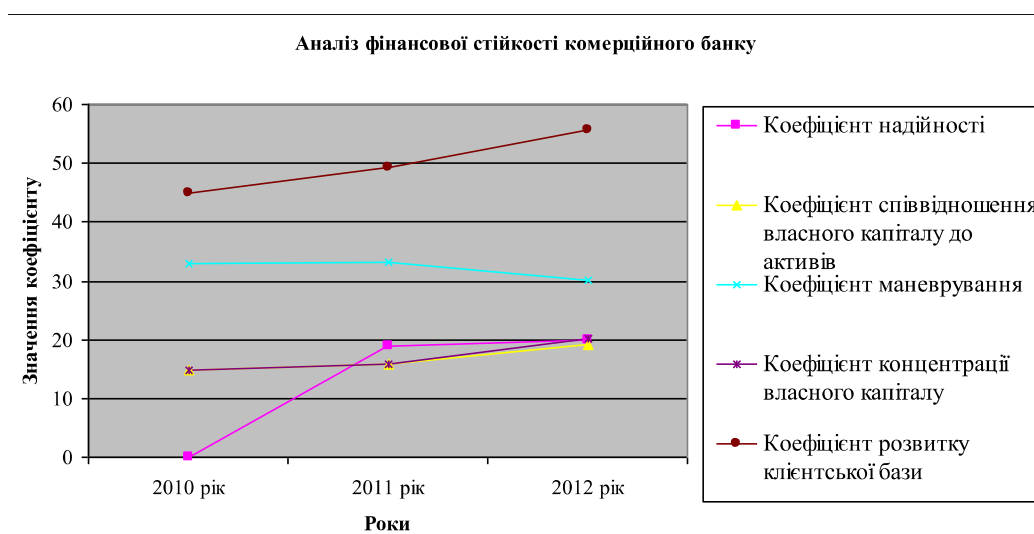
Результати проведеного нами аналізу фінансової стійкості комерційного банку «ВТБ Банк» наведено на рис. 2.

Рис. 1. Класифікація факторів, що впливають на управління діловою репутацією комерційного банку

Динаміка наведених показників на рис. 2 свідчить, що фінансова стійкість банку «ВТБ Банк» протягом 2010-2012 років достатньо забезпечена його власним капіталом, який захищає банк від імовірних ризикованих втрат. Це означає, що банк

має високу надійність, тобто досяг того рівня, за якого не залежить від стихійного залучення коштів ринку, оскільки має свої вільні кошти, які може розміщувати у інвестиції.

Рис. 2. Аналіз фінансової стійкості комерційного банку «ВТБ Банк»

Аналітичне забезпечення управління діловою репутацією комерційного банку передбачає також

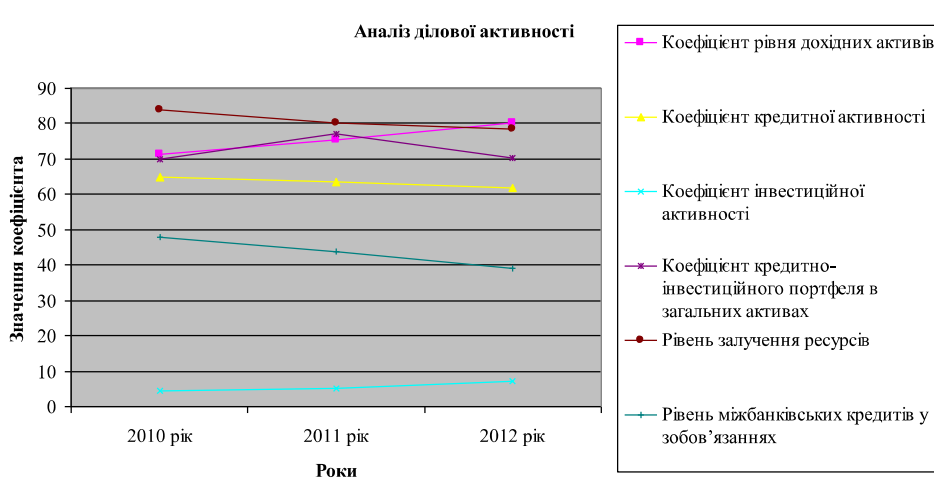
проведення аналізу його ділової активності, яка характеризується спроможністю банківської

установи залучати кошти й ефективністю та раціональністю їх розміщення. Слід виокремити в цьому напрямі аналізу два піднапрями: 1) аналіз ділової активності за кількісними показниками; 2) аналіз ділової активності за якісними показниками, які передбачають вартість ділової репутації банку, конкурентоспроможність банківських послуг на ринку, наявність постійних ділових партнерів.

Тобто ділова активність відображає рівень ефективності використання грошових ресурсів і

водночас характеризує якість менеджменту, ефективність взаємовідносин з діловими партнерами, забезпечуючи можливості для стабільного розвитку банку.

Аналіз ділової активності банку «ВТБ Банк» за кількісними показниками наведений на рис. 3 з використанням коефіцієнтів: рівня дохідних активів, кредитної активності, інвестиційної активності, кредитно-інвестиційного портфеля в загальних активах, рівня залучення ресурсів, рівня міжбанківських кредитів у зобов'язаннях.

Рис. 3. Аналіз ділової активності банку «ВТБ Банк» за кількісними показниками

Наведений аналіз свідчить про позитивну тенденцію, пов'язану із підвищенням питомої ваги інвестиційних вкладень у загальних активах, проведенням виваженої як кредитної політики, так і політики управління активами та наявність відносно малої питомої ваги міжбанківських кредитів у загальних зобов'язаннях, яка характеризує низьку фінансову залежність банку від зовнішніх джерел фінансування.

Проведення аналізу ділової активності банку за якісними показниками пропонується за умови оцінки ділової репутації, що є предметом наших подальших досліджень.

Слід зазначити, що з метою більш точного визначення ступеня інтелектуалізації банківської діяльності вважаємо за доцільне застосувати коефіцієнт Тобіна (Tobin's Q Ratio) [8, с. 1719] у роботі оціночних компаній, який розраховується співвідношенням ринкової вартості банку та його балансової вартості.

$$Q_T = PB / BB \quad (1)$$

де PB – ринкова вартість банку,
 BB – балансова вартість банку.

Оскільки в результаті проведених досліджень нами запропоновано виділяти ділову репутацію як окремий об'єкт обліку в активі балансу банку, то вважаємо за доцільне провести уточнення розрахунку наведеного коефіцієнта таким чином:

$$Q_T = PB / (BB - DP), \quad (2)$$

де DP – вартість ділової репутації.

Коефіцієнт Q_T відображає рівень чистої інтелектуалізації діяльності банку для порівняння різних банків, для налагодження з ними ділових взаємовигідних партнерських відносин. Позитивною тенденцією є зростання цього показника. Велике його значення свідчить про високу ділову репутацію, яка буде сприяти загальному зміцненню системи ділового партнерства комерційного банку.

З метою формування достовірної інформації для забезпечення процесу управління діловою репутацією банківської установи необхідним є проведення аналізу ліквідності.

Так Г. С. Панова зазначає, що ліквідність для комерційного банку виступає як його здатність забезпечити своєчасне виконання в грошовій формі своїх зобов'язань за пасивом [9, с. 34].

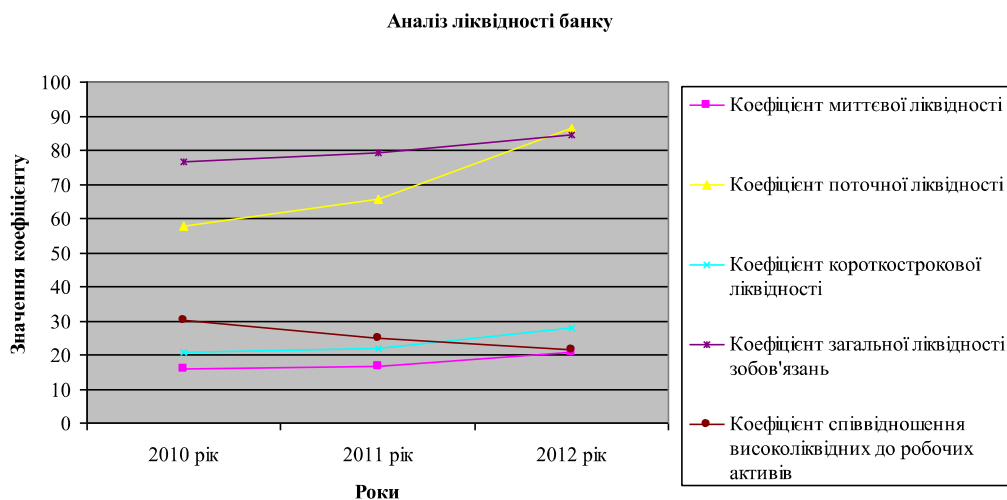
Зарубіжні вчені трактують ліквідність як здатність задовольняти невідкладні потреби банку в грошових коштах, які виникають не лише у зв'язку з виконанням зобов'язань за пасивом, але й унаслідок проведення активних операцій. Зокрема, П. Роуз зазначає, що «банк вважається ліквідним, якщо він має доступ до коштів, які можуть бути залучені за розумною ціною і саме в той момент, коли вони необхідні» [10, с. 323].

Як стверджують вищезазначені вчені, основну увагу слід зосереджувати не на причинах

виникнення потреби в грошових коштах, а на можливості безперерйного доступу до джерел поповнення ліквідності. Вважаємо, що такий підхід є цілком виправданим, оскільки забезпечує банку можливість підвищувати свої доходи, не втрачаючи потенційних ділових клієнтів. Це ще

раз підтверджує важливість досліджень ділової репутації комерційного банку, яка є основою рівноправного партнерства.

Результати аналізу ліквідності «ВТБ Банк» на основі розрахунку таких коефіцієнтів наведено на рис. 4.

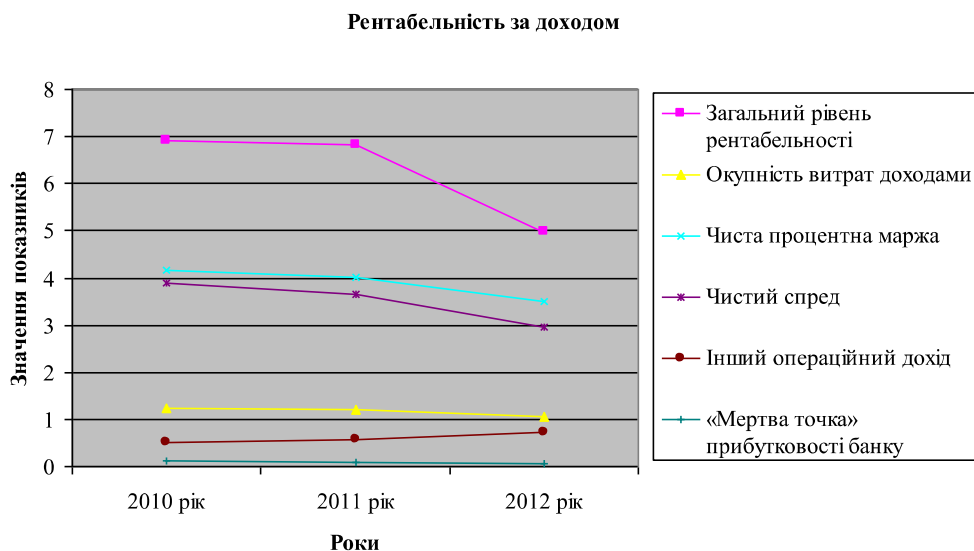
Рис. 4. Аналіз ліквідності банку «ВТБ Банк»

Слід зауважити: наведений аналіз свідчить, що позитивним моментом у діяльності комерційного банку є проведення обґрунтованої політики в області раціонального залучення коштів і надання їх у позичку чи інвестування за більш високими ставками для забезпечення загальної прибутковості, у тому числі одержання прибутку. Таке оптимальне розміщення коштів дає можливість банку своєчасно і повно забезпечувати виконання своїх грошових та інших зобов'язань перед усіма клієнтами у визначені строки.

Не менш важливим напрямом аналітичного забезпечення управління діловою репутацією є наведений аналіз рентабельності за доходами і за

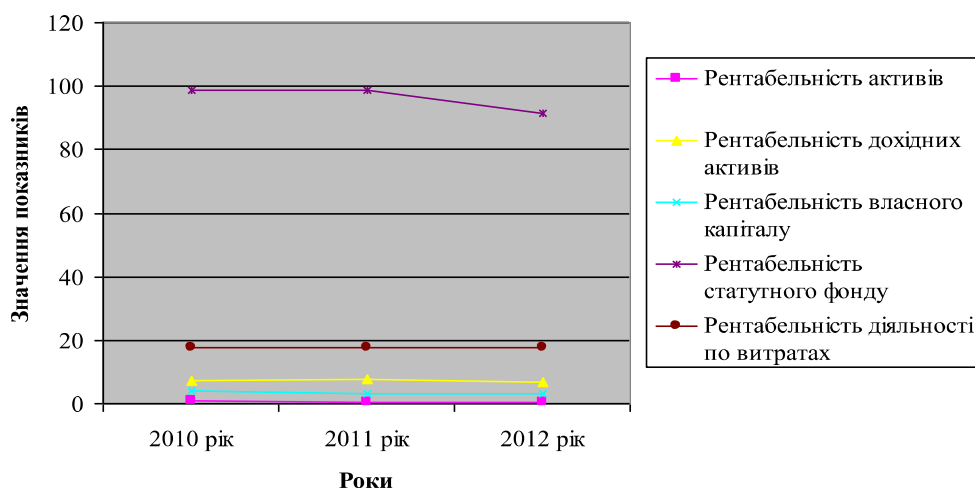
прибутковістю. Необхідність проведення такого аналізу пояснюється тим, що у сучасних ринкових умовах витрати можуть зростати не тільки залежно від рівня фінансової діяльності банку, а під впливом загальноекономічних, політичних та інших факторів, тому прибуток не може характеризувати рівень окупності.

За цим принципом і сформовано систему основних показників, які детально характеризують ефективність управління банком та здійснено їх розрахунок для аналізу досягнутого рівня і тенденції в часі як за дохідністю (рис. 5), так і прибутковістю (рис. 6).

Рис. 5. Рентабельність банку «ВТБ Банк» за доходом

Рентабельність по чистому прибутку

Рис. 6. Рентабельність банку «ВТБ Банк» за чистим прибутком

Так показник загального рівня рентабельності за доходом характеризує, що структура доходів, яка склалася, забезпечує тенденцію до зменшення прибутку в результаті наданих послуг і здійснюваних банківських операцій.

Зниження чистої процентної маржі протягом зазначених років свідчить про одночасне зниження рівня доходності активів від процентної різниці та про зниження ефективності контролю банку за дохідними активами і дешевими ресурсами. Ця різниця є головним видом надходжень для підтримання ліквідності, платою за ризики за кредитними, інвестиційними та іншими операціями. Тому з метою зменшення ризикованості банківських операцій і одночасним підвищенням ефективності управління комерційним банком важливим питанням є підвищення чистої процентної маржі.

Рентабельність за чистим прибутком, передусім дохідних активів, яка характеризує рівень окупності ним, за два роки збереглась на приблизно однаковому рівні, що свідчить про достатню кредитну та інвестиційну активність комерційного банку. Проте увага менеджменту на перспективу повинна бути скерована на значне збільшення дохідних активів з метою зростання чистого прибутку в наступні періоди.

Варто звернути увагу, що спостерігається ситуація щодо зменшення показника рентабельності статутного капіталу. Це свідчить про наявність операцій з низьким рівнем кредитного ризику. Тому важливим питанням є здійснення з боку менеджерів банку оперативного управління активами з погляду їх розміщення і можливості приносити дохід.

Важливим показником, який узагальнює діяльність банку, є рентабельність діяльності за витратами, бо тільки рівень витрат і доходів формують як рівень балансового, так і чистого прибутку. Такий показник свідчить, що банк протягом останніх двох років працює досить стабільно. Усі інші показники рентабельності є похідними, і їх визначення можливе лише тоді, коли на основі доходів і витрат одержано прибуток.

В умовах активізації ринкових відносин у банківській сфері на формування аналітичного забезпечення ділової активності впливає проведення рейтингової оцінки надійності банку. Рейтинг — це встановлення узагальнюючої оцінки фінансового стану банку за стандартизованою системою показників, що дозволяє розглядати всі банки з єдиної позиції. Рейтинг банку за рівнем успішності станом на 2012 рік наведено в табл. 2.

Таблиця 2. Рейтинг банку «ВТБ Банк» за рівнем успішності станом на 2012 рік [11]

Абсолютний приріст активів за 12 місяців (тис. грн.)	Відносний приріст активів за 12 місяців (%)	Рентабельність активів (%)	Абсолютний приріст власного капіталу за 12 місяців (тис. грн.)	Відносний приріст власного капіталу за 12 місяців (%)	Рентабельність власного капіталу (%)	Загальний залік (середнє місце за 6 факторами)
-2 172 706	-5,9	1,9	-86 913	-2,2	18,1	105,33

Потреба в рейтингу банків, інших кредитно-фінансових та фінансових інституцій зумовлена бажанням учасників фінансового ринку орієнтуватися, знати і мати інтегральну оцінку фінансової позиції інших учасників, що виступають як ділові партнери, бачити особисту позицію відносно них. У результаті рейтингу на визначену дату отримують оцінку стану учасників фінансового ринку за шкалою низки диференційованих і особливим чином вирахованих інтегральних показників. Шляхом рейтингових оцінок досягається відкритість фінансового ринку для його учасників.

Про важливе значення рейтингу свідчить те, що за кордоном учасники фінансового ринку намагаються самі надавати необхідну інформацію рейтинговим агентствам, оскільки встановлення в таблиці рейтингу оцінки NR (немає рейтингу) розглядається як сигнал для потенційних клієнтів про несприятливу фінансову ситуацію і вірогідну неплатоспроможність наведеної у списку установи без рейтингу.

На сьогодні проблеми становлення цілісної системи рейтингів та їх публікування пов'язані із:

- відсутністю належного фінансового законодавства про банківську діяльність та функціонування інфраструктури ринку інформаційних послуг;

- відсутністю законодавчого визначення замовників на рейтингову інформацію та відповідальності за несвоєчасне подання достовірних звітних даних для встановлення рейтингів;

- недостатніми напрацюваннями власних методик рейтингів, обмеженою та слабкою їх апробацією, невисокою довірою до них з боку користувачів аналітичної інформації, відсутністю належних умов для застосування відпрацьованих рейтингових методик високорозвинених країн;

- проблемністю створення рейтинговими агентствами власної достовірної інформаційної бази про банки.

За результатами проведеного економічного аналізу показників ділової репутації комерційного банку можна зробити висновки, що для вдосконалення управління нею як основи розвитку ділового партнерства комерційного банку важливе значення має застосування системи запропонованих показників, які базуються на даних фінансової звітності, так і показників рейтингової оцінки. Це дозволить посилити аналітичне забезпечення управління діловою репутацією комерційного банку для прийняття дієвих рішень потенційними партнерами.

Список літератури

1. Курс анализа хозяйственной деятельности [Текст] / Под. ред. проф. М. И. Баканова и проф. С. К. Татура, 2-е изд., испр. и доп. – М.: “Финансы”, 1967. – 447 с
2. Ковалев, В. В. Финансовый анализ: методы и процедуры [Текст] / В. В. Ковалев. – М.: Финансы и статистика, 2001. – 560 с.
3. Лазаришина, І. Д. Економічний аналіз в Україні: історія, методологія, практика [Текст]: монографія / І. Д. Лазаришина. – Рівне: НУВГП, 2005. – 369 с.
4. Мних, Є. Сучасний економічний аналіз: питання методології та організації [Текст] / Є. Мних // Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. – № 1. – С. 55 – 61.
5. Олійник, О. В. Місце економічного аналізу в системі економічних наук [Текст] / О. В. Олійник, І. Т. Райковська // Вісник ЖДТУ. Економічні науки. – 2004. – № 4 (30). – С. 172-181.
6. Ковальчук, М. І. Стратегічний аналіз у сільському господарстві [Текст] : навч.-метод. посібн. [для самост. вивч. дисц.] / М. І. Ковальчук. – К. : Вид-во КНЕУ, 2003. – 259 с.
7. Шеремет, А. Д. Совершенствовать методику и организацию экономического анализа на предприятиях [Текст] / А. Д. Шеремет, В. Д. Новодворский // Бухгалтерский учет. – 1979. – № 8. – С. 3-8.
8. Henessy Ch. A. Tobin's Q, Debt Overhang, and Investment [Текст] / Ch. A. Henessy // The Journal of Finance. – 2004. – Vol. – LIX, No 4. – 1717-1742.
9. Панова, Г. С. Анализ финансового состояния коммерческого банка [Текст] / Г. С. Панова. – М.: Инфра-М. 1996, - 425 с.
10. Роуз, П. С. Банковский менеджмент [Текст] / Питер С. Роуз ; пер. с англ. – М. : Дело, 1997. – 743.
11. Фінансові ринки [Електронний ресурс] // Статистика : [сайт] / Національний банк України. – Режим доступу : www.bank.gov.ua.

References

1. Bakanov, M. I., Tatur, S. K. (1967). Course of business analysis. Moscow: Finance.
2. Kovalev, V. V. (2001). Financial analysis : methods and procedures. Moscow: Finance and Statistics.
3. Lazaryshyna, I. D. (2005). Economic analysis in Ukraine: history, methodology, practice. Rivney : NUWMNRU.
4. Mnych, E. (2006). Modern Economic Analysis : Issues of methodology and organization. Accounting and Auditing, 1, 55-61.

-
5. Oliynyk, A. V. & Raykovska, I. T. (2004). *Place the economic analysis in the economic sciences. Bulletin ZSTU. Economics*, 4(30), 172-181.
  6. Kovalchuk, M. I. (2003). *Strategic analysis in agriculture. Kyiv : KNEU.*
  7. Sheremet, A. D., Novodvorsky, V. D. (1979). *Improve the methodology and organization of economic analysis in enterprises. Accounting*, 8, 3-8.
  8. Henessy, Ch. A. (2004). *Tobin's Q, Debt Overhang, and Investment. The Journal of Finance*, Vol. LIX, No 4, 1717-1742 .
  9. Panova, G. S. (1996). *Analysis of financial condition commercial bank. Moscow: Infra-M.*
  10. Rose, P. S. (1997). *Bank Management. Moscow: Delo.*
  11. *Financial markets. Retrieved September 15, 2013, from : www.bank.gov.ua.*

Стаття надійшла до редакції 18.11.2013 р.